

## Uwaga!

**Dziś i jutro** gimnazjaliści na Śląsku będą pisać próbny egzamin

**Jutro** – test humanistyczny z rozwiązaniami

**W piątek** – test matematyczno-przyrodniczy z rozwiązaniami

**Sprawdź, czy zdasz!**

gazeta

## kujon polski

WYDAWNICTWO

Nowa Era

## Próbny sprawdzian śląskich szóstoklasistów

## Tekst do zadań od 1. do 6.

Wiele źródeł przypisuje wynalezienie roweru Leonardowi da Vinci. Na szkicu pochodzącym z 1493 roku widać pojazd przypominający rower. Rysunek ten nie miał jednak wpływu na powstanie roweru, ponieważ znaleziono go dopiero w 1974 roku.

Według niektórych źródeł przodkiem roweru był celeryfer, pojazd skonstruowany w 1765 roku przez francuskiego hrabiego. W rzeczywistości był to jednak rodzaj powozu ciągniętego przez konie.

Pierwszym dwukółowym pojazdem napędzanym siłą ludzkich mięśni była zbudowana w 1816 roku drewniana. Jej wynalazcą był niemiecki inżynier baron Karl von Drais. Ten prymitywny pojazd w postaci deski osadzonej na dwóch kołach nie miał pedałów, a w ruchu wprawiano go, odpychając się nogami od ziemi, stąd nazwa maszyna do biegania. Wynalazek ten nazywano też drewnianym rumakiem. Około 1825 roku konstruktor wzbogacił pojazd o uruchamiany linką hamulec, wycielane siodełko i licznik odległości.

Rower umożliwiający jazdę bez dotykania nogami ziemi wymyślił w 1839 roku szkocki kowal Kirkpatrick MacMillan. Pojazd MacMillana składał się z dwóch drewnianych kół o różnej średnicy i miał pedały, które nie przypominały stosowanych obecnie. Były przymocowane do ramy w okolicach przedniego koła, a tylne koło poruszały za pomocą dźwigni.

W 1861 roku francuscy wytwórcy powozów – Pierre i Ernest Michaux – skonstruowali rower, w którym pedały przymocowane były bezpośrednio do przedniego koła. Podczas przejażdżki po paryskim bruku drewniane koła obite żelazem gwarantowały końcom rowerzysty niezapomniane wrażenia, dlatego nazywano ten pojazd kościotłukiem.

Zaden z tych rowerów nie zyskał jednak popularności, ponieważ jedno naciśnięcie pedałów obracało koło tylko raz. Pedałowanie było zajęciem bardzo męczącym. Aby to zmienić, powiększono przednie koło. W 1870 roku angielski brygadysta James Starley zaprojektował rower z ogromnym przednim kołem i bardzo małym kołem tylnym. Lekkie naciśnięcie pedałów wprawiało rower w ruch, a rowerzyści mogli osiągnąć dużą prędkość. Tak zmodernizowany rower stał się szybszy, ale trudno było na nim utrzymać równowagę i trudno go było zatrzymać. W rowerze tym drewniane szprychy zostały zastąpione metalowymi. W 1885 roku John Starley (bratanek Jamesa) skonstruował rower, który miał koła równej wielkości, ramę w kształcie rombu i napęd łańcuchowy wynaleziony wcześniej, bo w 1879 roku, przez Anglika H.J. Lawsona.

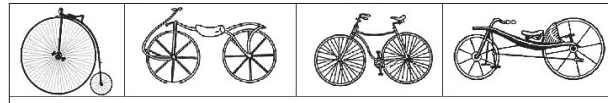
Rowery stały się bardzo popularne, gdy wyposażono je w miękkie pneumatyczne opony zastosowane po raz pierwszy w 1889 roku przez irlandzkiego weterynarza Johna Dunlopa i przerzutkę wynalezioną w 1899 roku.

Na podstawie: **ROWER**, WYD. PASCAL  
ENCYKLOPEDIA BRITANNICA, T. 37, WYD. KURPIŚ

## Zadanie 1. Najwcześniejszy szkic roweru pochodzi z

- A. I połowy XIV wieku. B. II połowy XIV wieku.  
C. I połowy XV wieku. D. II połowy XV wieku.

## Zadanie 2. Na którym rysunku przedstawiono drezyne?



- A. B. C. D.

## Zadanie 3. Kto był konstruktorem roweru nazywanego drewnianym rumakiem?

- A. Kirkpatrick MacMillan. B. Karl von Drais.  
C. James Starley. D. Pierre Michaux.

## Zadanie 4. Co wprowadzono po raz pierwszy do konstrukcji roweru w I połowie XIX wieku?

- A. Pedały B. Przerzutkę  
C. Metalowe szprychy D. Opony pneumatyczne

## Zadanie 5. Napęd łańcuchowy wynalazł?

- A. Francuz B. Niemiec  
C. Anglik D. Amerykanin

## Zadanie 6. Zwiększenie średnicy przedniego koła roweru spowodowało

- A. zmniejszenie prędkości jazdy.  
B. zwiększenie bezpieczeństwa jazdy.  
C. zmniejszenie wysiłku rowerzysty.  
D. zwiększenie skuteczności hamowania.

## Tekst do zadań 7. i 8.

## Rower z Rowerowa

Zdarzyło się raz w Rowerowie  
Coś,  
Co Wam opowiem.  
Tylko proszę Was bardzo  
Nikommu ani słowa,  
Bo plotkarami gardzą  
Mieszkańcy Rowerowa.  
Więc miałbym życie dość blade,  
Gdy znów tam do nich zajadę.

A zaczęło się wszystko od tego,  
Że pewnego dnia przepięknego,  
Tatusz wyjął pieniądze z kieszeni  
I kupił rower Tereni.

Ja znałem tę Terenię,  
Bo była wesola szalenie,  
A ja wesolych cenię.  
Rower zresztą też był wesoly,

Codziennie woził Terenię do szkoły.  
Szkoła bowiem była daleko.

Najpierw jechało się alejką akacji,  
Potem obok teatru,  
Potem obok stacji,  
Aż wreszcie przez most nad rzeką.

Terenia jeździła na nim z ochotą,  
Mówiła do niego „Moje złoto...”.  
Nic dziwnego,  
Dzięki niemu nie chodziła piechotą.

A w dodatku, proszę ja Was,  
Oszczędzała buty  
I czas.

Fragment wiersza  
Ludwika Jerzego Kerna

## Zadanie 7. Z wiersza wynika, że podmiot mówiący

- A. nigdy nie był w Rowerowie.  
B. był już kiedyś w Rowerowie.  
C. właśnie znajduje się w Rowerowie.  
D. nie ma zamiaru jechać do Rowerowa.

## Zadanie 8. Podmiot mówiący bezpośrednio zwraca się do adresatów wiersza z prośbą, aby

- A. zapisali jego opowieść.  
B. nie przerywali jego opowieści.  
C. powtórzyli jego opowieść innym.  
D. zachowali jego opowieść w tajemnicy.

## Zadanie 9. W którym tomie słownika odnajdziesz hasło rowerzystka?

- A. Tom I A – J B. Tom II K – O  
C. Tom III P – S D. Tom IV T – Z

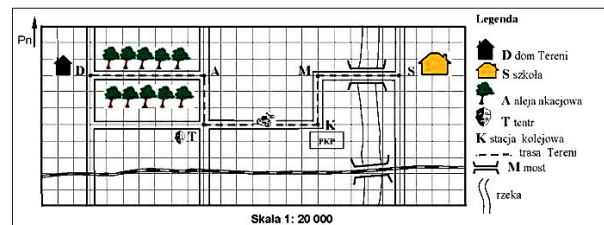
## Zadanie 10. Mówimy: Jechać na rowerze i jechać rowerem. Aby upewnić się, czy obydwie formy są poprawne, należy skorzystać ze słownika

- A. wyrazów bliskoznacznych. B. poprawnej polszczyzny.  
C. wyrazów obcych. D. ortograficznego.

## Zadanie 11. W czasie 10 minut jazdy rowerzysta zużywa 0,734 kilokalorii (kcal) na każdy 1 kg masy ciała. Terenia waży 40 kilogramów. Ile kilokalorii zużyje Terenia w czasie 10 minut jazdy na rowerze?

- A. 2,936 kcal B. 29,36 kcal  
C. 293,6 kcal D. 2936 kcal

## Plan do zadań od 12. do 14.



## Zadanie 12. Jadąc z domu szkoły, Terenia pokonuje trasę o długości

- A. 0,025 km B. 0,25 km  
C. 2,5 km D. 25 km

## Zadanie 13. Dom Tereni położony jest względem budynku szkoły w kierunku

- A. południowym. B. północnym.  
C. wschodnim. D. zachodnim.

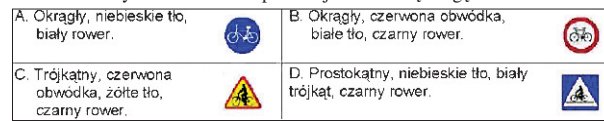
## Zadanie 14. Która część trasy przedstawionej na planie jest najdłuższa?

- A. Z domu [D] do teatru [T]. B. Z teatru [T] do stacji [K].  
C. Ze stacji [K] do mostu [M]. D. Z mostu [M] do szkoły [S].

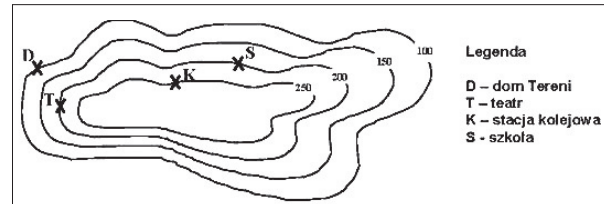
## Zadanie 15. Elementem krajobrazu naturalnego jest

- A. dom. B. droga.  
C. most. D. rzeka.

## Zadanie 16. Na drodze szybkiego ruchu obowiązują zakaz poruszania się rowerem. Który znak ustawiono przed wjazdem na tę drogę?



## Rysunek do zadania 17. i 18.



## Zadanie 17. Który z obiektów położony jest najwyżej?

- A. Dom Tereni. B. Teatr.  
C. Stacja kolejowa. D. Szkoła.

## Zadanie 18. Ile wynosi różnica wysokości pomiędzy miejscem położenia domu Tereni a miejscem położenia budynku szkoły?

- A. 50 m B. 100 m  
C. 150 m D. 200 m

## Zadanie 19. Z której książki powinna skorzystać Terenia, planując trasę wycieczki rowerowej?

- A. Katalog rowerów B. Historia kolarstwa  
C. Rowerowe wyprawy D. Naprawa i konserwacja

## Cennik do zadań 20. i 21.

Cennik wypożyczenia roweru		
Rower	Czas	Cena
Miejski	1 dzień	25 zł
	3 godz.	15 zł
	5 godz.	20 zł
Górski	1 dzień	30 zł
	3 godz.	15 zł
	5 godz.	20 zł

**Uwaga!**  
Wypożyczalnia czynna codziennie od 9.00 do 20.00  
Uczniowie – zniżka 5%  
Wypożyczenie powyżej 4 rowerów – zniżka 5%  
Zwrot roweru następnego dnia – dopłata 10%

## Zadanie 20. Aby dowiedzieć się, ile złotych zapłaci 5 osób za wypożyczenie rowerów miejskich na cały dzień, należy obliczyć wartość wyrażenia

- A.  $5 \cdot 25 \cdot 0,95$  B.  $5 \cdot 25 \cdot 0,05$   
C.  $25 \cdot 0,95$  D.  $5 \cdot 25$

**Zadanie 21.** Szóstoklasistka Terenia oraz jej rodzice wypożyczyli rowery górskie na całonocną wycieczkę. Wycieczka zakończyła się o 21.00, więc rowery oddano następnego dnia. **Wykorzystaj dane z cennika** i oblicz, ile kosztowało wypożyczenie wszystkich rowerów.

## Rysunek do zadania 22.



Na podstawie: H.J. Chmielewski, Tytus, Romek i A'Tomek. Księga XII

## Zadanie 22. Napisz, który przepis ruchu drogowego naruszył rowerzysta i o jaki dokument poprosił go harcerz?

**Zadanie 23.** Napisz tekst zachęcający koleżankę lub kolegę do korzystania z roweru jako środka komunikacji. W swojej wypowiedzi podaj **dwie zalety** roweru jako środka komunikacji.

**Zadanie 24.** Opisz trasę ścieżki rowerowej, którą można by wytyczyć w Twojej miejscowości, i uzasadnij, dlaczego warto to zrobić. W opisie ścieżki uwzględnij: przebieg trasy (np. usytuowanie, długość, ukształtowanie terenu, obiekty przyrodnicze lub architektoniczne\*).

\* obiekty architektoniczne – budowle

## SCHEMAT PUNKTOWANIA

1. D 2. B 3. B 4. A 5. C 6. C 7. B 8. D 9. C 10. B 11. B 12. C 13. D 14. A 15. D 16. B 17. C 18. B 19. C 20. A

**21. I** Uwzględnienie właściwych danych wynikających z cennika – 1 punkt  
Przynajmniej punkt, jeśli uczeń uwzględni **wszystkie trzy elementy**:

■ koszt wypożyczenia roweru górskiego 30 zł ■ zniżkę dla ucznia 5% ■ dodatkową opłatę za nieterminowy zwrot rowerów /następnego dnia/ 10%

**II** Przedstawienie metody prowadzącej do obliczenia kosztu wypożyczenia 3 rowerów z uwzględnieniem obniżki dla ucznia – 1 punkt, np.  $30+30+28,50=$

**III** Obliczenie kosztu wypożyczenia rowerów z uwzględnieniem obniżki dla ucznia (przy poprawnych obliczeniach 88,50) – 1 punkt

**IV** Przedstawienie metody prowadzącej do obliczenia całkowitego kosztu wypożyczenia rowerów z uwzględnieniem 10% dopłaty za nieterminowy zwrot rowerów – 1 punkt

**V** Obliczenie całkowitego kosztu wypożyczenia 3 rowerów z uwzględnieniem 10% dopłaty za nieterminowy zwrot rowerów (przy poprawnych obliczeniach 97,35 zł) – 1 punkt

**22. I** Podanie zasady przepisu ruchu drogowego, którą zlekceważył rowerzysta – 1 punkt. Np. *Nie wolno wozić drugiej osoby na ramie roweru. Nie można jechać w dwójkę na jednym rowerze (gdy ma jedno siodełko, gdy nie jest wieloosobowy).*

Odpowiedź niedopuszczalna – zbyt ogólna: *Naruszyli bezpieczeństwo jazdy.*

**Uwaga!** Przynajmniej również punkt, jeśli uczeń napisze, jak powinien zachować się rowerzysta (kto, kiedy i w jakich warunkach może przewozić np. dziecko).

Podanie nazwy dokumentu uprawniającego do kierowania rowerem – 1 punkt  
*Karta rowerowa /Karta motorowerowa, Prawo jazdy/*

**23. I** Zawarcie w wypowiedzi zachęty – 1 punkt  
Zastosowanie w wypowiedzi środków językowych oddziałujących na odbiorcę, np. *warto, należy, powinieneś, musisz, spróbuj, korzystaj, ...*

**II** Podanie w wypowiedzi dwóch zalet roweru jako środka komunikacji – 2 punkty (podanie 1 zalety – 1 punkt). **Uwaga!** Podając zalety roweru jako środka komunikacji, uczeń może wymienić korzyści dla środowiska i rowerzysty, tylko dla środowiska, tylko dla rowerzysty. *Na podstawie: Rower..., Wyd. Pascal*

**III** Sformułowanie wypowiedzi komunikatywnej – 1 punkt

**24. I** Zgodność z tematem – 1 punkt. Uczeń otrzymuje punkt, jeśli pisze o ścieżce (trasie) rowerowej, którą warto wytyczyć, lub proponuje zmianę już istniejącej.

**II** Realizacja tematu. Przynajmniej 2 punkty, jeżeli uczeń uwzględni w wypowiedzi **co najmniej 3 elementy** spośród wymienionych w poleceniu (długość trasy, ukształtowanie terenu (usytuowanie ścieżki), obiekty przyrodnicze, obiekty architektoniczne). Przynajmniej 1 punkt, jeżeli uczeń uwzględni w wypowiedzi **co najmniej 2 elementy** spośród wymienionych w poleceniu.

**III** Uzasadnienie wyboru – 1 punkt. Przynajmniej punkt, jeśli wypowiedź zawiera uzasadnienie wyboru miejsca ścieżki (trasy) rowerowej.

**IV** Stosowanie wyrazów nazywających stosunki przestrzenne – 1 punkt. Uczeń otrzymuje punkt, jeśli w jego wypowiedzi występują wyrazy, wyrażenia lub zwroty oznaczające stosunki przestrzenne, np. *przy, obok, koło, nieopodal, niedaleko, w pobliżu, dalek, naprzeciwko, bliżej, po prawej stronie, na rogu, na początku, na końcu, wzdłuż, przebiega, prowadzi, wiedzie, dochodzi, ciągnie się, zaczyna się, kończy się, znajduje się, krzyżuje się itp.*

**V** Poprawność językowa. Dopuszcza się dwa błędy językowe.

**VI** Poprawność ortograficzna: 0 błędów ortograficznych – 2 punkty  
1 – 2 błędy ortograficzne – 1 punkt

**Uczeń z dysleksją:** Komunikatywność wypowiedzi /mimo błędów językowych/.

**VII** Poprawność interpunkcyjna  
Dopuszcza się **trzy** błędy interpunkcyjne

**Uczeń z dysleksją:** Wypowiedź czytelna mimo zaburzeń graficznych pisma. **Uwaga!** Kryteria V – VII punktujemy, jeśli wypowiedź ucznia zajmuje **co najmniej 5 linijek**.

Materiały:

OKRĘGOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA W JAWORZNIE